

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. maja 1884. l.

XXIV. leto.

Učiteljevo vedénje v šoli in v javnem življenji.

Učiteljski stan — sveti stan.

Ako hočemo popolnoma razumeti imenovani izrek in se po njem prav ravnati, moramo najpopred prav pregledati sebe po vnanje in znotranje, svoje naopake in slabosti primerjati z dobrimi lastnostimi, moramo tedaj samega sebe prav spoznavati, da do resničnega spoznavanja dospemo; potem je še le uspešno delovanje na priučeni in vzgoji mogoče in sadonosno. Ne govorim tu o prevažnem pomenu učiteljskega stanú, o tem je vsak učitelj bolj ali manj korenito prepričan, da je pri njegovem delovanji in nehanji vsako boljše življenje posameznega oziroma vse države, da je dobra vzgoja glavni steber vsake trdne države in da je glavni faktor današnjega národnega živjenja. Kakor pa to le vsi učitelji doseči morejo, tako pa mora vsak posebej nekaj k tej celoti prinašati, in ker je pri vsakem, ali bo ta celota večja ali manjša, zato se pa mora tudi vsak truditi, da kolikor mogoče izvršuje velik del svoje naloge.

Učiteljev uspeh pa se v prvi vrsti ravná po tem, kako on svoje blagó zná prodajati, t. j. kako se on nasproti učencem in prebivalstvu obnaša, in potem še le pridejo v poštev njegove duševne zmožnosti; zatorej poglejmo njegovo obnašanje natančneje in stavimo vodila, po katerih naj se vsak učitelj ravná, da bode izvrševal prvi del svoje naloge, da bode vzgojo šolske mladine podpiral sè svojim idealnim obnašanjem in da bode prebivalstvu v vzgled.

Star pregovor pravi: „Kakor v gozd vpiješ, tako ti odmeva“; to veljá v popolni meri pri otrocih. Kakor bode učitelj z učenci ravnal, tako bodo oni ž njim delali. Da pa oba pravo pot zadeneta, mora prvi kot stareji, pametnejši, kot njih voditelj, kot omikanec in zato postavno nameščen, prvi skrbeti, da ne zgreši prave poti, zaradi tega mora:

I. vsak učitelj najprej samega sebe spoznavati. — Vsak za-se lahko opazuje, kake slabosti in hibe imá. Nekateri prav veselo izpolnuje svoje dolžnosti, toda na posamezne učne ure se posebej pripravljati, mu je odveč, a zato je njegov pouk dolgočasen; v šoli pri govorenji se nekako v besedah loví, in učenci kmalu to spoznajo, postajajo nepazljivi, in uspeh njegovega delovanja je polovičarski; drugi vse svoje osobne skrbi in težnje soboj v šolo prinese, se jih nikakor ne more otresti, in akoravno bi drugače dobro poučeval, ga to tako moti, da je raztresen, učenci se ga kmalu naveličajo, in učinek je — malenkosten; tretji je nagle jeze, svoje reči prav izvršuje, a če ta ali uni učenec ni pazen ali ne ume, precej ga jeza zgrabi in otrokom nalaga težke kazni, ter jih s tem oplaši, zmeša in namesto lahkega dobrega smotra — žanje le neumnost. Zraven do-

stavljam o še one učitelje, kateri neradi izpolnjujejo svoj poklic, ter samo zaradi svojega vsakdanjega kruha kot tlačani delajo in se v šoli dolgočasijo.

Da tedaj učitelj svoje naopake more spoznavati, naj svoj pouk primerja z onim kacega svojega dobrega tovariša, naj se imenovanih in drugih hib ne le ogiblje, temuč naj jih iskuša bolj v nasprotno izpremeniti. Tako doseže, da se jih za vselej obvaruje. Njegov pouk dobiva marsikatero dobre lastnosti, je mikaven, njegovo mišljenje ostane v šoli, učenci ga radi poslušajo in so pazljivi.

II. Učitelj naj z učenci ravná spodobno, pametno, umljivo in primerno. Vsako besedo, katero učitelj z učencem spregovori, jo učenec zapomni, in takoj razsodi, ali mu je naklonjen, ali ne. Takoj vé, če ž njim resno govori, ali se šali, ali ga opominja, draži ali zasmehuje. Da se včasih posamezne, nekako zabavne besede pri poučevanju smejo rabiti, da se učenci nekako oživé in raje dalje poslušajo, je umevno; z učenci norčevati se, tega pa naj nihče ne poskuša, ali še celó ponavlja; to je vsikdar ne samo velika krivica, ki se učencu godí, temuč je tudi naoplačno, ker ga to jezi in draži. Tudi so nekateri učitelji tako neprevidni, da učencem dajejo razna zbadljiva imena, katera imajo največ potem še v poznejših letih. Če pa to veljá že o besedah, kolikor več o djanjih! Kako radi pripovedujejo še stari ljudje o kaznih, katere so nekaj kot učenci v šoli prestajali, ko jim je bila šola, kakor prava kaznilnica! Vsako kaznovanje mora biti pre-mišljeno in na nasledke preračunjeno. Če učitelj učence neprevidno kaznuje, jih večkrat s tem raje spridi, kakor pa poboljša. Zaradi tega mora učitelj v šoli imeti same take kazni, katere ne napeljujejo k posmehovanju in ne k hudobiji; sploh naj učitelj v šoli rabi take kazni, katerih bi se ne bal rabiti vpríčo svojih nadzornikov in zdravnikov.

Učence za posamezne druge potrebe rabiti, kakor za tablo zbrisovati, vodo prinašati itd., je dobro in se smé dopuščati; a da bi jih on za svoja osobna poslovanja rabil, ni dostojno.

III. Učiteljevo vedénje nasproti učencem bodi pravo in pre-mišljeno.

Učitelj naj v šoli ravná z vsemi učenci enakomerno. Učenci premožnejših starišev naj mu bodo enaki učencem ubožnejših starišev itd. Pregreške, ki jih učenci obžalujejo in odložé, naj učitelj pozabi ter naj ljubeznjivo ravná tudi s temi, ki so ga žalili itd.

Nobenkrat pa učitelj ne sme samo z nekaterimi učenci občevati, druge pa popolnoma zanemarjati. Zaradi tega je dobro, da jih večkrat v klopéh prestavlja, da tudi manj pridni na tako imenovanih odličnejših prostorih sedijo in da ti včasih svoje so-učence nadzorujejo, ter tako večje veselje dobé do šole in učenja. Tudi se sme pri-petiti, da jih zaradi malenkostne pridnosti pohvalimo.

Učitelj naj vsikdar govori glasno in razumljivo, ter naj glas večkrat izpreminja, pa nikoli naj v šoli preveč ne kričí. Kričanje škoduje učitelju in učencem. Kadar je treba z glasno, ostro besedo vmes potegniti, takrat naj se zgodi resno. Učenci morajo brez-pogojno ubogati. Poglavitno vodilo vsakemu učitelju naj bode: Bodi v šoli prijazen, uljuden, pa vendar vedno resnoben tako, da te učenci spoštujejo in ljubijo.

IV. Učiteljevo mesto v šoli je največ miza (kateder). Kakor je vsakemu učencu prostor odmerjen, tako je tudi učitelju vzvišena miza. Nekateri učitelji imajo navado, da so radi vedno pri mizi, in od tod vsa delovanja učencev vodijo in opazujejo. To ni sicer po vsem naoplačno, a je pa ravno tako neumestno, kakor ako bi vedno sim in tje po šoli hodili. Najbolji prostor za učitelja je blizu šolske table. Ta prostor vsi prav dobro vidijo in on sam more vsacega posebej na tanko opazovati. Vzvišeni kraj ima še to prednost, da se od zgoraj gleda in se tedaj še več in dalje vidi. Kakor pa ne bi bilo dobro, da bi na tem mestu stal, kakor bi bil pribít, tako tudi ni prav, če učitelj šeta sim in tje po šoli.

Pri lepopisnih vajah in pri risanju je sicer treba, da gre učitelj k posameznim učencem, ter jim tam kaže prave oblike, a vendar se mora ohraniti red.

V. Učiteljevo osobno vedénje naj bode vsikdar pravo, omikano.

Tukaj vidimo največ take naopake, iz katerih se more sklepati, da učitelj svoje učence popolnoma prezira, da misli, da ne vidijo in se ne brigajo dovolj o učiteljevem vnanjem vedénji. Ni dostojno, če, recimo, učitelj v poletnem času sukno sleče, če v nazočnosti učencev z odraslimi govori o vsakovrstnih zadevah, in se ne ozira na otroke. Najbolj nespametno pa je, ako je učiteljevo vedénje táko, s katerim izgubi ljubezen do mladine. Tako se pripeti, da se nekateri stariši zaradi kake stvarí pridejo v šolo pritožiti, ter po svoji navadi odkritosrčneje, tedaj glasneje in ojstreje, govoré. Kolikorkrat se tedaj zgodí, da otroci tak neugodni pogovor slišijo in da si potem mislijo to pa tó o učitelju in njegovi šoli. Učitelj naj bode v tej zadevi zeló natančen. Strogo naj se ogiba vsega, kar ga v očéh učencev in starišev ponižuje in mu podkopuje ljubezen pri učencih.

VI. K pravemu vedénju je treba še, da učitelj vse dolžnosti svojega stanú kar mogoče prav, točno, natanko in v posnemajočem redu opravlja.

V tem se kaže učiteljeva ljubezen do njegovega dela; to je merilo, s katerim ga merimo, koliko je vreden. Zato bode vsacega učitelja prva skrb, da svoje delo prav izvršuje. Ako pa kdo hoče svoje delo vestno opravljati, mora se tudi zanj vestno pripravljati. Posebno naj bi si to zapomnili mlajši gospodje tovariši, kateri po kakih veselicah i. t. d. nekako včerajšnji, zjutraj skoro prepozno v šolo dohajajo.

Učitelj naj po vseh stranéh pazi, da si pridobi veljavo pravega učitelja in vzgojitelja. Zraven naj se pa učitelj tudi prizadeva, da bode njegovo vedénje zunaj šole tudi vselej tako, da je učencem in drugim vedno v dober vzgled.

Ako je že prvi del, veljava vzgojitelja v šoli, silno imeniten, čeravno imamo le deco pred soboj, kako mora še le javno življenje učiteljevo na to in na prebivalstvo vplivati!

VII. Učitelj naj si tedaj svoje vsakdanje življenje tako uredí, da more vsak trenutek o svojih činih odgovarjati. Da je to težko že za bolj priletnega, izkušenega, da v časih v strasti se spozabi in to ali ono hibo storí, koliko težavniše je to še le mlajšim tovarišem! Najslabše je, ako se nastopni učitelj udaja vsakovrstnim razvadam in strastim, ki mu jemljó spoštovanje in vso, učitelju toliko potrebno veljavo, ter ga spravljajo v dolgove in v nespodobno življenje.

VIII. Vse učiteljevo vedénje ne le v šoli, temuč tudi zunaj šole naj bode redno, omikano in vzgledno.

Tù sim spadajo, recimo, obhodi, sprehodi z učenci, njihovo obnašanje zunaj šole do učitelja i. t. d. Učitelj naj se vedno tako obnaša, da prebivalstvo vidi, da ga mladina spoštuje, in da ga uboga. Tukaj učitelj kaže svoje delovanje v šoli in svojo veljavo pri mladini, tù se vidi, kakšen duh v šoli vlada.

IX. Učitelj naj pazi, da si mej prebivalstvom ne nakopuje sovražnikov. Njegovo obnašanje proti vsacemu, bodi si proti premožnejšemu ali revežu, naj bode tako, da ni povod k trdim besedam, prepiru itd. Ako se učitelj s stariši prepira, vplivajo potem tudi stariši na otroke, da učitelja ne spoštujejo. Posebno naj se učitelj tudi prizadeva, da bode kot kristijan izpolnoval svoje dolžnosti. Kaj si stariši in mladina misli o učitelju, kateri zanemarja božjo službo in če še o cerkvenih obredih pohujšljivo govori in se o tem sploh mrzlo ali celó nespodobno véde! Učitelj, ki se na tej poti pregreša, ne more uspešno delati v svojem stanu.

Tako sem razkril najtehtnije momente v obnašanju učitelja v šoli in v javnem življenji; le še krajnega razmerja, katero vlada v tej ali uni občini, bi še omenjal in vsak učitelj, kateri se bode po tem ravnal, zasedel bode častno mesto v občini, pri svojih tovariših in pri prednikih. Tako pametno in pošteno vedenje bode mu na vsestranski duševni, socialni in gmotni smoter, da svoje življenje prav posveti učiteljskemu, svetemu stanu.

Ako ravno on ne bode žel pozemskih plačil za svoje trudapolno delovanje, ne nikakoršne pohvale, — postavil si je spominski kamen v srcih svojih učencev, ki ga bodo še v poznih časih spoštovali. In tako je dobil plačilo. A. L.

Ženska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

29.

Gotovo si užé slišala, častita bralka, o oni kmetici, kateri je mož razodel strašno novico, da je usmrtil nekoga, ali razodel ji je to le s tem pogojem, da nikomur ne črhne niti besedice o tem. Ali lahko si misliš, kako je tiščala ta grozovita novica uboga ženico! Vedéti tako novost, a ne razodeti je nikomur, to je bilo za njo v resnici pretežavno. Koliko noči je bila vsled tega brez spanja, ne toliko vsled grozovitega čina, ampak največ vsled svojega molčanja; tudi to ni misliti težko, kajti beseda, ki pride skozi uho ženskino ji v glavo, začne takoj trkati na nje jeziček, in mora zopet iz ust. In žena, ta res uboga žena je morala molčati; kajti tako neprevidna ni smela biti, da bi izdala s tem svojega moža. Prišel bi bil pred sodišče, in za umor je huda kazen.

Kaj stori tedaj žena? Šla je k svoji najboljši prijateljici, katera je bila baje še zraven z njo v rodu, ter ji je pred vsem zatrdila, da skrivnost, katero ji hoče razodeti, ne sme nobenemu človeku razglasiti. Se vé, prijateljica ji je obljubila to, in ako se ne motim, še rekla, naj se ne gane živa iz sobe, ako ne bode molčala. Zaupajoč na to prisego, pové ji ženica o zločinstvu nje moža, in morda je še pridjala kaj. To je olajšalo ženico; ni je več tiščala ta grozovita skrivnost, in zopet je spala mirno.

Ali pripravila je prijateljico ob spanec. Prijateljica je imela odslej iste bolečine, katere prej ona. Tudi pri nji ni ostala skrivnost. Izvedela jo je kmalu nje najboljša prijateljica; ta jo je zopet povedala svoji najboljši prijateljici, in kmalu je vedela o tem umoru vsa vas. Slišalo je o tem tudi sodišče; kmetič je prišel v preiskavo; ali izkazalo se je, da je umoril le nekega purana, ter ga zakopal v svoj hlev.

Gotovo si slišala užé večkrat to povest, častita bralka; a ne bode ti škodovala, ako si jo čitala še enkrat. Skrivnosti ženske naj več ne morejo molčati, to je prvi nauk iz te povesti, in drugi, da nekatere ženske prerade govoré. Grški pesnik Anakreon poje nekako tako-le: „Volu je dala narava rogé, volku zobé, jelenu hitre nogé i. t. d.“ In kaj je dala ženski?

Ženski je dala lepoto samó,
Ali s to vedno vladala bo!

In ko bi bil Anakreon imel užé tudi kaj pojma o anatomiji, bi bil še dostavil: „in z jezikom“. Toda Grki se niso še pečali s to vednostjo, in zato je ostala ta pesen Anakreon-ova tako nepopolnoma (se vé, da to ne kar pri vseh tega nežnega spola).